

FRAGMENTA IN JOANNEM.

Ex Catena Corderii.

CAP. IV. VERS. 13. *Respondit Jesus, et dixit ei: A* Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν· ὅς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

Photii. Dicente illa : Nunquid tu major es Patre nostro Jacob ? non respondit : Certe major sum : visus enim fuisset sese tantum jactitare, nondum sui facta probatione. Ex dictis autem id astruit. Non enim simpliciter dixit : Dabo tibi aquam ; sed prius illa Jacob neglecta, suam laudat, a munerum natura, dantium volens differentiam ostendere, et quantum ipse patriarcham excelleret : nam si miraris, inquit, Jacob hanc aquam dedisse, hacce multo præstantiorem dabo tibi (21).

VERS. 20. *Patres nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, quia Jerosolymis est locus, ubi adorare oportet.*

Photii. Judæi crassioribus de divina corporisque experte natura opinionibus imbuti, Jerosolymis duntaxat ab omnibus Deum adorandum esse contendebant, quasi semel tota ibidem incomprehensa illa et ineffabilis natura, in unum quodammodo compacta et circumscripta foret. Quamobrem tanquam omnino rudes hac in re arque imperiti, voce prophetarum reprehensi sunt, dicente Domino : *Cælum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum. Qualem domum ædificabitis mihi, dicit Dominus ? Vel quis locus quietis meæ ?* Samaritani vero rursum, ut loco et regione, sic et inscitia ruditateque vicini Judæis, in monte Garizin dicto, orationes ac preces faciendas existimantes, merito risum non effugiunt. Hujus autem stolidæ superstitionis occasionem illis præbuit illa benedictio, quam in Garizi monte datam ex Deuteronomio cognoscimus. Hanc quæstionem ista mulier Salvatori tanquam problema difficillimum proponit, dicens : *Patres nostri in monte hoc adoraverunt, et quæ sequuntur.* Ad quod respondit Salvator : Non jam amplius quæsitum iri locum, in quo proprie Deus putetur habitare ; sed ut qui omnia impleat, et universa contineat, ex suo quemque loco Dominum adoraturum, quemadmodum quidam sanctorum prophetarum ait. Horam autem et tempus ejuscemodi rituum abrogandorum, vocat corporeum suum in hunc mundum adventum (22).

Φωτίου. Λεγούσης αὐτῆς, Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ ; Οὐκ εἶπεν, Καὶ μείζων εἰμὶ ἔδοξε γὰρ ἂν κομπάζειν μόνον, τῆς ἀποδείξεως μὴ φαινομένης. Δι' ὧν δὲ λέγει, τοῦτο κατασκευάζει. Οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, Δώσω σοι ὕδωρ, ἀλλὰ πρότερον ἀμελῶν τὸ τοῦ Ἰακώβ, τότε ἐπαίρει τὸ ἑαυτοῦ, ἀπὸ τῆς τῶν δώρεων φύσεως, τὸ διάφορον τῶν διδομένων παραστῆσαι βουλόμενος, καὶ τὴν ὑπεροχὴν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην. Εἰ γὰρ θαυμάζεις, φησὶ, τὸν Ἰακώβ, ὅτι τοῦτο ἔδωκε τὸ ὕδωρ, πολὺ τούτου βελτίω δώσω σοι.

Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.

Φωτίου. Οἱ Ἰουδαῖοι παχυτέρας ἔτι τὰς περὶ τῆς θείας τε καὶ ἀσωμάτου φύσεως διαλήψεις δεχόμενοι, ἐν μόνοις τοῖς Ἱεροσολύμοις χρῆναι προσκυνεῖσθαι τὸν ἐπὶ πάντας Θεὸν διετείνοντο, ὡς ἅπαξ ὅλης τῆς ἀβρόχου καὶ ἀκαταλήπτου φύσεως καταλυοῦσης ἐκεῖ, καὶ περιγραφομένης. Διὸ δὴ καὶ λίαν ἄσυνετοῦντες ἐπὶ τούτῳ διὰ τῆς τῶν προφητῶν ἠλέγχοντο φωνῆς, τοῦ Θεοῦ λέγοντος· Ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. Ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι, λέγει Κύριος ; ἢ τίς ὁ τόπος τῆς καταπαύσεώς μου ; Σαμαρεῖται δὲ πάλιν οὐ πόρρω τῆς Ἰουδαίων ἀμαθίας κείμενοι, χώραν τε ὁμοῦ καὶ ἀπαιδευσίαν ὁμορον ἔχοντες, ἐν ὄρει τῷ Γαριζίν, οὕτω καλουμένῳ, καὶ προσεύχεσθαι δεῖν καὶ προσκυνεῖν οἰόμενοι, τὸ γελάσθαι δικαίως οὐ διαφεύγουσι. Γέγονε δὲ καὶ αὐτοῖς τῆς ἀνοίας ἡ πρόφασις, τὸ δεδύσθαι τὴν εὐλογίαν ἐν ὄρει Γαριζίν, καθὼς ἐν Δευτερονομίῳ γεγραμμένον εὐρίσκομεν. Ταύτην ἡ γυνὴ τῷ Σωτῆρι τὴν ζήτησιν, ὡς δυσκατάληπτον πρόβλημα προΐσχειται, λέγουσα, ὅτι Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ τὰ ἐξῆς. Πρὸς ὃ φησιν ὁ Σωτῆρ, Οὐκέτι ζητήσεται τόπος ἐν ᾧ δὴ κυρίως οἰήσονται κατοικεῖν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὡς πάντα πληροῦντι, καὶ συνέχειν ἰσχύοντι, προσκυνήσωσι τῷ Κυρίῳ, ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καθάπερ τίς φησι τῶν ἁγίων προφητῶν. Ὡραὺν δὲ καὶ καιρὸν τῆς τῶν τοιούτων ἐθῶν μεταστάσεως. τὴν ἑαυτοῦ μετὰ σώματος ἐπιδημίαν ἐκ κόσμῳ φησίν.

Ex catena, t. II, p. 444.

CAP. XVII. VERS. 13..... Dicens : *Ut habeant gaudium meum impletum, ostendit clare, quod volens illos a multa liberare afflictione, præcedenter*

Εἰπὼν, Ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην, ἐδήλωσεν σαφῶς, ὅτι θέλων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀνακτῆσασθαι θλίψεως, τὰ προειρημένα ἐλα-

NOTÆ.

(21) Cf. Q. LXXIV.

(22) Cf. Q. LXXIV.

λησεν, διὸ καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων συγκαταβαίνων διά-
νοϊαν (παραμυθεῖσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀλλ' οὐ διδάσκειν
νῦν τὴν τῆς θεολογίας ἀκρίβειαν ἐβούλετο), ἰανθρω-
πινώτερον, καὶ ὡς ἐκεῖνοι ἠδύναντο παραμυθεῖσθαι,
διαλέγεται, Τήρησον αὐτοὺς, λέγων, καὶ, Ἐν τῷ
ὀνόματί σου· καὶ, Ὅτε ἤμην ἐν τῷ κόσμῳ, ἐτέρουν
αὐτοὺς, καὶ τὰ ὅμοια. Χαρὰν δὲ τὴν ἐμὴν, φησὶν,
οἶον τὴν πνευματικὴν, τὴν στηρίζουσαν ψυχὰς, ἀλλ'
οὐχὶ τοιαύτην οἷαν ὁ κόσμος ἔχει, διὰ τρυφῆς καὶ
ἡδονῶν καὶ σωματικῶν εὐπαθείας συνισταμένην.

Hæc habet B, sed forsân Photii sunt, ut multa alia, scholia quæ interjecit iste cod., sed nomine ejus in
marg, scripto sic φῶ. Huic autem scholio non ascribitur.

FRAGMENTA IN EPISTOLAS SANCTI PAULI.

Ex Catena Crameriana

I. IN EPISTOLAM AD ROMANOS.

(CRAMER. t. IV.)

Ἄλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι
Μωϋσέως.

Φωτίου. Τρία ἐστὶν ἐν τούτοις τοῖς παραβολικῶς
ἀλλήλοις παρατεθείσιν, ὁμοιότης τις, ἐναντιότης,
ὑπερβολή. Κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἐναντιότης μὲν,
ἀμαρτία, ἀναμάρτητον· ἔχθρα πρὸς Θεόν, καταλλαγή
πρὸς Θεόν· κατάκριμα, δικαίωμα· ἀπώλεια καὶ πτώ-
μα καὶ θάνατος, σωτηρία καὶ ζωὴ καὶ ἀνάστασις. Ἡ
μὲν οὖν ἐναντιότης ἐν τούτοις· ἡ δὲ ὁμοιότης, ὡσπερ
δι' ἐνὸς τοῖς πᾶσιν ἐπιγέγονεν· ἡ δὲ ὑπερβολή, ὅτι
ἐπὶ μὲν τῶν χειρόνων συνέπραξαν, τῷ ἐνὶ οἱ πολλοὶ
ἐπὶ τὸ μετασχεῖν αὐτοῖς τῶν κακῶν, ἐπὶ δὲ τῶν
ἀμεινόνων οὐδεὶς, συνέπραξεν ἀλλὰ μόνου τοῦ ἐνὸς
Χριστοῦ τὸ χάρισμα γέγονεν. Ὡστε οὐχ ὁμοίως καὶ
ἐπίσης, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἐκ περισσείας ἢ
ὁμοιότης. Πάλιν διὰ τοῦ Ἀδὰμ τῶν χειρόνων εἰσαχθέν-
των, οὐκ ἀνῆρέθη μόνου ταῦτα, ὅπερ ὡς ἐναντίους
ὁμοιον καὶ ἀνάλογον, ἀλλὰ καὶ ἐπεδόθη παρὰ Χρι-
στοῦ τὰ ἀμεινω· ὡπερ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν περισ-
σείαν παρίστησιν.

Ὡσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς, κ. τ. λ.

Φωτίου. Εἰπὼν ὅτι τύπος ἦν ὁ Ἀδὰμ τοῦ Χρι-
στοῦ· τύπος δὲ δηλονότι ἐκ τοῦ ἐναντίου. Ὡς γὰρ
ἐκεῖνος αἷτιος ἀνθρώποις ἂ θανάτου, οὕτως ὁ Χριστὸς
αἷτιος ἀνθρώποις ἀναστάσεως. Εἰπὼν οὖν, ὡς ἔφη-
μεν, ὅτι τύπος ἦν ὁ Ἀδὰμ τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ μέλ-
λων αὐτὸ κατασκευάζειν, οὐ μόνον τὴν ὁμοιότητα κα-
τασκευάζει καὶ τύπον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ τύπῳ
καὶ ὁμοιότητι ὑπεροχὴν καὶ περισσείαν. Τοῦτο γὰρ
ἐνδείκνυται διὰ τοῦ λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παρά-
πτωμα· καὶ πάλιν, καὶ οὐχ ὡς ἐνὸς ἀμαρτήσαντος.
Ἐπεὶ οὖν σύνθετον αὐτῷ πως γέγονε τὸ ἐπιχείρημα,
ἀνομοιοτήτά πως ἐν ὁμοιότητι διαπλέκοντι νῦν.

dicta locutus est, propterea ad eorum intelligen-
tiam descendens; consolari enim eos, non autem
docere nunc theologiæ veritatem volebat. Huma-
num magis quoddam, et quod illos consolari possit,
exponitur. *Serva illos*, inquit; et: *In nomine tuo*;
et: *Cum essem in mundo, servabam eos*, et similia.
Gaudium autem meum, inquit, ut spirituale, ani-
mas firmans, sed non quale mundus habet, vo-
luptate, deliciis et corporalibus commodis con-
stans.

Hæc habet B, sed forsân Photii sunt, ut multa alia, scholia quæ interjecit iste cod., sed nomine ejus in
marg, scripto sic φῶ. Huic autem scholio non ascribitur.

Ἄλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι
Μωϋσέως. B CAP. V. VERS. 14. *Sed regnavit mors ab Adam
usque ad Moysen.*

Photii. Tria sunt in his parabolice inter se in-
vicem collatis, similitudo quædam, oppositio, hy-
perbole. Secundum similitudinem oppositio quidem
fit, noxa, innocens; odium in Deum, conversio ad
Deum; damnatio, justificatio; perditio, interitus
et mors; salus, vita et resurrectio. Est igitur oppo-
sitio in istis: similitudo autem, sicut per unum
in omnes pertransiit: hyperbole autem, quia in
delictis simul operati sunt, in uno multi, quod
ipsi in malis operibus communicaverunt, in melio-
ribus vero nullus operatus est, sed tantum unius
Christi gratia facta est. Ita non similiter nec æqua-
liter, sed hyperbolice et ex superabundantia simi-
lilitudo. Rursus cum per Adam delicta introducta
forent, non solum ablata sunt illa, quod in oppo-
sitis similitudinem et analogiam præ se fert, sed
data sunt per Christum meliora; quod hyperbolem
et superabundantiam præstat.

VERS. 19. *Quemadmodum enim per inobedientiam
unius, etc.*

Photii. Typum dicit fuisse Adam Christi; ty-
pus autem evidenter est ex oppositione. Ut enim
ille causa hominibus mortis fuit, sic et Christus
causa hominibus resurrectionis. Dicit igitur, ut
notavimus, typum, fuisse Adam Christi; cum id
expositurus est, non solum similitudinem exponit
et typum, sed etiam in typo et similitudine exces-
sum et superabundantiam. Hoc enim ostendit di-
cendo, sed non sicut delictum, et rursus, et non
sicut uno peccante. Cum igitur composita illi quo-
dammodo facta sit expositio, absimilitudinem si-
militudini inserenti; nunc idem reassumit, meram-

VARIAE LECTIONES.

* Cod. ἰανθρωπος, sed marg. γρ. ἀνθρώποις.